

... các Kitô h u Trung Đông không ph i là n n nhân c a m t cu c bách h i có h th ng, song h s ng trong m t s k th đang t t gi p t t s hi n h u c a h t i vùng này ...

Theo m t chuyên viên th ng th ng v Trung Đông, Linh M c Samir Khalil, Dòng Tên, các Kitô h u Trung Đông không ph i là n n nhân c a m t cu c bách h i có h th ng, song h s ng trong m t s k th đang t t gi p t t s hi n h u c a h t i vùng này, m t hi n t ng mà Đ c TGM Louis Sako c a Kirkuk mô t là “cu c m t máu c a các Kitô h u Trung Đông”

Trong m t cu c ph ng v n h i tháng 10 năm 2010 c a hãng Zenit, Cha Khalil trình bày m t b c tranh có tính l ch s và tôn giáo v hi n tình c a vùng này. Ngài phân tách các thách đ kh n tr ng nh t và đ a ra m t s gi i pháp liên quan t i nhà nôm c dân s và Kitô Giáo t i Trung Đông.

V n đ chính tr trong h u c nh tôn giáo

Theo cha Khalil, vì là m t thi u s , không quá 10% dân s Trung Đông, trong khi đ i đa s theo H i Giáo, s hi n h u c a Kitô h u dĩ nhiên tùy thu c s thu n tình c a đ i đa s này, nh t là vì H i Giáo v a đ c coi nh m t nhà nôm c v a đ c coi nh m t tôn giáo. Và trong h n 30 năm qua, đ i đa s các nhà nôm c t i Trung Đông đ u áp đ ng ph ng th c duy h i giáo vào th c t i nhà nôm c, n i tôn giáo quy t đ nh m i nét đ c thù c a sinh ho t xã h i và chính tr hàng ngày. Cho nên kh i c n nói, ai cũng hi u: hoàn c nh c a Kitô h u l thu c thi n chí c a ng i H i Giáo và h th ng duy h i giáo. B i th , không ng c nhiên khi ta dành cho v n đ này t m quan tr ng đ c bi t c a nó.

Theo cha Khalil, c n ph i phân bi t gi a tín h u H i Giáo trên bình di n cá nhân và h th ng duy H i Giáo. Lý do đ n gi n: vì v i các cá nhân tín h u H i Giáo, ta có th thi t l p đ c m t

cuộc đời thoải mái chân tình và một cuộc gặp gỡ tốt đẹp với liên văn hóa và liên tôn giáo. Cha Khalil cho hay ngay chiều hôm trước, cha đã có một cuộc gặp gỡ với Hồi Giáo Sunni miền bắc Libăng tiếp xúc qua hình thức Skype, người mà cha mến tình cũng gặp trên chuyến phi công cách đó một tháng. Hai người bàn luận về Chúa Ba Ngôi và việc cứu nguy. Trong khi nói chuyện, anh ta bảo: “thưa ngài, tôi muốn gặp ngài ông với bà xã nhà tôi”. Ở Phụng vụ Đông, việc gặp gỡ như thế có nghĩa họ không cha như là người trong gia đình.

Bởi thế, theo cha, nếu không theo cá nhân, thì, ngược lại thay, người Hồi Giáo gặp gỡ với người Kitô Giáo Đông Phương hơn là công dân Âu Châu. Có một cộng đồng tôn giáo chung nào đó kết hợp họ lại với nhau. Nhưng nếu nói tới chủ nghĩa duy hội giáo (islamism), thì câu chuyện thay đổi hoàn toàn vì đây là vấn đề chính trị trong họu cảnh tôn giáo.

Trong họu cảnh này, người Kitô hâu Đông Phương chủ muốn được đời sống như những công dân đời mới hiện pháp luật lên trên mọi tôn giáo. Tiếp thay, thì họu hội các quốc gia trong vùng, hiện pháp luật cho họ, nếu không muốn nói là trên và, dựa trên luật duy hội giáo. Và đó là nan đề đời sống với người Kitô Giáo Trung Đông. Người trẻ một ít trẻ như người Libăng, dù có hiện pháp luật, các nước như Tunisia, Syria và Thổ Nhĩ Kỳ vẫn là duy hội giáo và phụng vụ đời văn hóa và do đó dành nhiều ưu tiên cho các công dân theo tôn giáo này.

Hội Giáo chính trị và chủ nghĩa cực đoan Hồi Giáo

Việc phân biệt chủ nghĩa duy hội giáo là một hiện tượng phức tạp do nhiều nguồn gốc tạo ra. Nào là các trào lưu chủ trương về nguồn như chủ nghĩa Wahhab (1); nào là cách thức Phương Tây đối kháng theo trình bày của những nhân vật đầu thế kỷ 20 như Sayyid Qutb, cha đẻ của phong trào Huynh Đệ Hồi Giáo; nào là các thiên kiến khác nhau về văn hóa tiếp cận hóa Phương Tây với Kitô Giáo; rồi các cuộc chiến tranh gần đây của Mặt trận coi như những thế lực chinh chiến lại Hồi Giáo; rồi là chủ nghĩa khủng bố thiên về của Phương Tây trong cuộc tranh chấp giữa Do Thái và Palestine. Người ta coi những khai triển này là có tính lũy thừa (exponential) phát sinh ra chủ nghĩa hội giáo chính trị và chủ nghĩa cực đoan hội giáo. Vậy đâu là tâm điểm của cuộc khai triển có tính lũy thừa đó?

Cha Khalil cho rằng: khi đầu thế kỷ 1970, người ta thấy xuất hiện một làn sóng duy hội giáo. Đầu năm 1973, tiếp theo cuộc chiến tranh giữa Israel và các nước Ả Rập, một hiện tượng kinh tế đã xuất hiện, qua đó, giá dầu thô tăng lên gấp bốn lần trong vài tháng. Như thế, các nước sản xuất dầu thấy mình thành núi đồi do dầu họ mang tới. Saudi Arabia không biết phải làm gì với số vốn khổng lồ đó, nên đã dùng nó để xây các đền thờ và trường học Hồi Giáo.

Nhà nước này còn tài trợ cho Phong Trào Huynh Đệ Hồi Giáo tại Ai Cập và kế hoạch của họ hết sức rõ ràng: hồi giáo hóa xã hội Ai Cập vì nhà nước này cho Hồi Giáo đi. Rồi, họ còn tiến hành cùng một chiến dịch tại mọi quốc gia Trung Đông khác.

Như thế, đến đầu thập niên 1980, Huynh Đệ Hồi Giáo đồng đến với trở thành mối đe dọa cho Syria, khiến tình thế nguy hiểm của nhà nước này, là Hafez al-Assad, phải dùng vũ lực khuất phục họ. Một ít thập niên trước, Nam Dương được coi là thiên đàng của thế do tôn giáo trong một nhà nước Hồi Giáo, như thế nhiều linh mục trẻ của đây vốn là người Hồi Giáo trở lại. Ngày nay, chuyển đó không thể xảy ra nữa. Tại Nigeria, trong một thập niên qua, con số các tín đồ áp dụng luật Hồi giáo đã tăng từ 4 lên 12. Âu Châu, với khoảng 5% người Hồi Giáo, đang cảm thấy bị xâm lăng và đe dọa. Cuối năm 2010, thủ tướng Đức, là bà Angela Merkel, đã lên tiếng cảnh cáo về sự thất bại của phương thức Hồi giáo, vì lý do đơn giản là "hồi" không chịu Hồi giáo. Nhưng tại sao họ không chịu Hồi giáo? Vì họ có đức tin tôn giáo, trong khi đức tin của họ đang sống không có những đức tin như thế.

Riêng tại Trung Đông, Hồi Giáo mới ngày một lấn lướt đến nay, theo cha Khalil, tại Liên Đoàn Ảrập, câu hỏi đầu tiên bao giờ cũng là: phải giữ quy tắc chính nghĩa duy Hồi giáo ra sao? Nên nhớ, tại Thượng Hội Đồng Giám Mục và Trung Đông cuối năm 2010 vừa qua, mới liên hệ với Hồi Giáo đã được chú trọng đến bất. Các nghị quyết tại hội đồng sao tín hữu của mình đang lìa bỏ quê cha đất tổ của họ, vốn là cái nôi của Kitô Giáo.

Trong thế giới Ảrập, vốn không có việc bách hại Kitô hữu, chỉ có việc kìm hãm. Kitô hữu không được đi xa gần như người Hồi Giáo. Người Hồi Giáo là công dân bình thường, người thế nào họ cũng tuân pháp. Theo hiến pháp, những người khác tuy là công dân, nhưng trên thực tế, các luật lệ chỉ đem lợi cho họ một tình trạng bất thuận lợi. Đảng khác, thế do lòng tin tâm là điếu không có; chỉ có thế khoan dung tại thời cho phép người Kitô Giáo đi lại trên đất Hồi Giáo nhưng với rất nhiều hạn chế. Tuy nhiên, người ta không được phép bỏ Hồi Giáo để theo một tôn giáo khác. Các nghị quyết của Thượng Hội Đồng bị bỏ qua rõ ràng tình thế này.

Ý niệm công dân và ý niệm thành viên Ảrập

Muốn giúp người Kitô Giáo thoát ra ngoài tình thế này, cha Khalil cho rằng cần phải phát huy một sự ý niệm chung hiện nay, những ý niệm mà người Hồi Giáo cũng thừa nhận đó là hai ý niệm công dân và thành viên Ảrập (Arab membership).

Các phong trào tôn giáo vũ các giá trị này đã u thúc k 20 đã thành công m t cách v vang vì đã đem l i m t lu ng gió m i, giúp ng i ta lo i b đ c cái nhìn có tính c c b ; nh ng g n đây, quan đ m này đang b g t qua m t bên đ nh ng ch cho ý ni m Umma, t c ý ni m Qu c Gia Duy H i Giáo. Th c v y, d i th i T ng Th ng Nasser, cho t n t i gi a th p niên 1970, quan ni m y có tên là Umma al-Arabiyya có nghĩa là Qu c Gia R p. Nh ng t gi a th p niên 1970, ý ni m th nh hành h n chính là ý ni m Umma al-Islamiyya hay Qu c Gia Duy H i Giáo, m t ý ni m không còn đ t đ ng cho ng i không theo H i Giáo.

Thành ra, gi i pháp đ u tiên là ph i đ a ra cho c ng i H i Giáo l n ng i Kitô Giáo m t ý ni m hi n đ i v nhà n c, không ph i ch trên bình di n chính tr mà c trên bình di n văn hóa n a. Đ ngh này b nhi u ng i coi là khó th c hi n trong b u khí văn hóa c a Ph ng Đông. Nh ng theo cha Khalil, chính các ngh ph c a Th ng H i Đ ng v Trung Đông cũng cho r ng: v n đ đ đây không ph i là đ a ra m t đ án Kitô Giáo nh th tranh đ u cho ng i Kitô Giáo, ph n nh khát v ng c a thi u s Kitô Giáo mu n đ c b o v . Ng i Kitô Giáo không m u c u đ c b o v , nh ng nh ng gì h ch tr ng cũng ph n nh l i nói c a nhi u ng i H i Giáo. Nh ng ng i này v n cho r ng qu c gia r p không lành m nh bao nhiêu vì nó g p nhi u tr ng i trong vi c th c thi dân ch , trong vi c phân ph i c a c i và trong vi c thi t l p công b ng xã h i cũng nh m t nhà n c tr ng pháp, trong vi c c i cách h th ng s c kh e.

H i Giáo r t nh y c m đ i v i các chi u kích trên. T do l ng tâm và t do phát bi u đ c nhi u ng i mong c, và đ i u này không h n vì ng i ta mu n tách ra xa H i Giáo, nh ng vì h mu n s ng đ o H i c a h m t cách b n thân h n.

Trong th gi i H i Giáo, ng i ta th y m t c m th c v tính hi n đ i và t do nh ng không dám t bi u hi n ra. M t Kitô h u có th vi t l i ch trích v th ng ph hay v giám m c c a h , trong khi y, th t khó cho m t ng i H i Giáo làm vi c đó. Không h n vì có ai đó đ c tr ng ngăn c m ông ta, mà ch vì n n văn hóa không cho phép h làm nh v y. Các giáo sĩ (imam) là nh ng ulema (nh ng b c h c gi) và s c h c c a h là đ i u không ai đ c tranh lu n. Theo cha Khalil, đ x ng trên cũng không có m c đích làm ng i H i Giáo b t h i giáo đi hay làm ng i Kitô Giáo b t Kitô giáo đi, mà ch mu n nói r ng đ c tin là m t v n đ b n thân dù nó có chi u kích xã h i, và m i ng i ph i s ng đ c tin c a mình nh đ c Thiên Chúa linh h ng.

Th t c tích c c, nhà n c dân s và H i Giáo nh gi i pháp

Ý ni m th t c tích c c (positive secularism) không th thành công trong môi tr ng duy h i

Về câu hỏi này, cha Khalil nghĩ rằng: nói cho đúng, Phụng Tây đã đi quá xa, đến độ từ hy vọng đến gần cả chính bản thân mình. Ta hãy nhớ lại bài diễn văn của Đức Giáo Hoàng tại Regensburg năm 2006, trong đó, ngài chủ yếu phê phán nền văn hóa Phụng Tây đã đi quá xa, quá cả phong trào Ánh Sáng đến độ đem hóa văn hóa với chủ nghĩa duy vật.

Theo cha Khalil, là tiên đoán của ông ta sẽ thành sự thật nếu người Kitô Giáo không thay đổi thái độ. Với việc Kitô hữu rời bỏ Trung Đông, Zenit cho rằng Kitô Hữu Trung Đông chán nghe những lời khuyên hay là không, vì những lời khuyên này phản lại xu hướng phát triển những người sống phồn thịnh ở Phương Tây giàu có và tự do. Với điều này, chúng ta có 8 Sách Công Vụ Tông Đồ để chúng ta đọc và suy ngẫm về những thách thức mà Kitô hữu đang phải đối mặt. Bên cạnh tiêu đề của bài này sau đó đã được giới thiệu một thời điểm thuận lợi (kairos) giúp Kitô hữu truyền bá Tin Mừng ra khắp nơi. Phải chăng tình thế hiện nay khiến các Kitô hữu rời bỏ quê hương họ cũng là một dấu hiệu của thời điểm?

5 / 7

nôm a, đi u y th t khó ch p nh n. Thành th ng i Kitô h u Trung Đông có m t n g i và m t trách nhi m l n trong khía c nh này. Đi m th ba, n u ng i Kitô h u Trung Đông phát tán ra kh p t ph ng (diaspora) li u h có còn duy trì đ c căn tính Ph ng Đông c a h nôm a hay không? Ng i ta đã ch ng t đi u này: th t khó mà duy trì đ c n n văn hóa và truy n th ng cha ông sau 2 hay 3 th h con cháu. Và m t l n nôm a, đây không ph i là m t v n đ b n thân mà là m t v n đ c a chung Giáo H i hoàn vũ. Vì Đ c Gioan Phaolô II t ng nói r ng Giáo H i có hai bu ng ph i, đó là Giáo H i Ph ng Đông và Giáo H i Ph ng Tây. Thi u m t trong 2 th c t i này, Giáo H i s thi u h i s ng vì ch còn l i m t bu ng ph i. B i th , Cha mu n nói v i ng i Kitô h u Ph ng Đông: đi hay không h n là v n đ , đi u ch y u là gi đ c tin c a b n. Hãy l u truy n đ c tin cho con cháu b n và b t c n i nào th y các Kitô h u m t đ c tin, b n hãy truy n bá đ c tin cho h .

Còn đ i v i ch ng 8 Sách Công V Tông Đ , đã dành s m nh hay vi c truy n giáo v n phát sinh t m t bi n c khó khăn b t ng , nh ng bao gi cũng gi thi t đi u này: trong trái tim ta ph i có ng n l a b ng cháy c a đ c tin. N u di c ch vì kinh t , vì đ ng ti n, thì vi c di c c a ta hoàn toàn vô ích, tr ng r ng, h vô. Thành th , đi u ch y u là ng n l a Tin M ng ph i luôn hi n h u trong trái tim ta. i l i Ai C p, Li Bắ ng hay Syria, ta cũng ph i duy trì ng n l a đó đ truy n bá nó cho anh em H i Giáo c a ta. Còn n u ta qua M hay m t qu c gia nào khác b t c , ta cũng ph i truy n bá ng n l a y cho các công dân t i các qu c gia m i c a ta.

H tr kinh t

Khuy n cáo và h ng d n m c v cho các Kitô h u Trung Đông đ h i l i vùng đ t cha ông c a h rõ ràng là đi u không đ . C n ph i h tr h v m t kinh t . V n đ h tr kinh t này không h n là v n đ riêng c a Kitô Giáo. T i Li Bắ ng ch ng h n, ng i H i Giáo Shia đã đ c Iran h tr r t m nh v kinh t , trong khi ng i H i Giáo Sunni thì đ c các n c vùng V nh h tr , nh th , h đã c i thi n đ c hoàn c nh xã h i và chính tr c a h cách đáng k . Nh ng theo Cha Khalil, v n đ này không h n là tài chánh. L y ngay tr ng h p Li Bắ ng, t i đây, có r t nhi u c quan bác ái do các Kitô h u phát đ ng. Nh ng ph n l n các ho t đ ng bác ái y có m u s c tuyên truy n chính tr , đi u mà Giáo H i không th làm đ c vì Giáo H i không ph i là m t qu c gia và cũng không có m t qu c gia Kitô Giáo nào đ làm vi c đó. Nh ng ng i nh p c có th h u ích, h đã và đang giúp đ các thân nhân c a h . Nh ng đi u y không gi i quy t đ c v n đ . C n ph i đ t đ án, nh ng đ án rõ ràng và an toàn, đ đ ng đi c a đ ng ti n do các Kitô h u ân nhân đóng góp đ c m i ng i đ u bi t và không b th t thoát đ c đ ng, nh ng t i đ c các công trình c th . Trong v n đ này, hàng giáo sĩ không nêu g ng đ v s ân c n. B i th , m t l n nôm a, ta l i ph i nói t i s h i tâm, thanh t y đ làm cho đ i ta vang đ i h n nôm a s đi p c a Tin M ng.

Cha Khalil, nhân d p này, nh c l i nh n đ nh c a m t ch c s c H i Giáo, ông Mohammad Sammak, ng i t ng đ c tham lu n t i Th ng H i Đ ng Giám M c Th Gi i v Trung Đông cu i năm 2010. Ông nhìn nh n vai trò quan tr ng c a ng i Kitô h u trong vi c t o ra b n s c Trung Đông. Ông b o: không có h , xã h i Trung Đông s không nh hi n nay. Trong quá kh h đã đóng góp và hi n nay còn đóng góp đáng k v văn hóa, xã h i, chính tr và tâm linh, làm cho xã h i r p ngày càng phong phú h n. Mu n cho vai trò này không ch là hoài ni m c a quá kh mà là th c t i c a th i đ i, các Kitô h u, t giám m c cho t i giáo dân, đ u ph i phát huy hi p thông, không ph i gi a mình với nhau mà thôi, mà còn v i ng i khác n a, đ c biêt là ng i H i Giáo. H cũng ph i s ng s m nh c a h , không ph i theo nghĩa c i đ o, mà là s ng th c y u tính c a Tin M ng mà chúng ta là ng i loan báo.

Ghi Chú

(1) Muhammad Ibn Abd-al-Wahhab: sinh năm 1703 t i Uyyaynah; qua đ i năm 1792, là m t h c gi sáng chói c a H i Giáo. Ông coi phong trào c a mình nh m t c g ng thanh t y H i Giáo, giúp tín h u quay tr l i đ i u ông coi là nguyên t c kh i nguyên c a H i Giáo.